

Katica Artuković

KRAJNJA NUŽDA U ZAKONODAVSTVU I PRAKSI

DOKTORSKI RAD

SAŽETAK

Krajnja nužda kao jedan od važnijih instituta kaznenog prava, te kao jedan od četiri pravna instituta koja isključuju protupravnost a time i postojanje kaznenog djela, znanstveno je obrađivana uglavnom sa teoretskog aspekta sa nimalo ili vrlo malo osvrtu na primjenu ovog instituta u sudskoj praksi. Također nije zapaženo da je znanstveno urađen širi i značajniji komparativni prikaz krajnje nužde u zakonodavstvima europskih zemalja niti zemalja drugih kontinenata. Konačno, gotovo da je izostala obrada krajnje nužde u gospodarskom pravu. S tim u vezi, autorica smatra da će znanstvenom obradom upravo ovih navedenih tema uspjeti dati svoj doprinos akademskoj zajednici. Autorica je obradila i povijesni razvoj instituta krajnje nužde, pružila suštinsku analizu ovog instituta kroz njegovu pravnu prirodu, učinke i posljedice. Također, neizostavno su obrađene pravne teorije o krajnjoj nuždi a u središnjem dijelu rada autorica je obradila konstitutivne elemente krajnje nužde, odnos krajnje nužde i nužne obrane te je na kraju dala i prijedloge *de lege ferenda*, koji su rezultat teorijskih promišljanja o ovom institutu, njegove primjene u sudskoj praksi i problema na koje se pri tome nailazilo, kao i načinu na koji je ovaj institut reguliran u kaznenim zakonodavstvima drugih država. S tim u vezi, prikaz povijesnog razvoja instituta krajnje nužde od izuzetnog je značaja, obzirom da krajnju nuždu poznaju tek zakonodavstva novijih datuma (konkretno XX. stoljeća) iako se općenito stanje nužde (na kojem općem institutu je nastao i razvio se institut krajnje nužde) spominje od najranijih vremena. Autorici najinteresantnija značajka krajnje nužde jeste njena egzistencijalna dimenzija, odnosno kada čovjek u stanju velike životne nevolje a u cilju ostvarenja svog nagona za samoodržanjem i u neminovnom sukobu njegovog i egzistencijalnog dobra drugog čovjeka, nagonski umišljajno odlučuje da sačuva svoje dobro, žrtvujući istovremeno tuđe jednakovrijedno zaštićeno egzistencijalno dobro. Njegovo takvo logično i razumljivo postupanje, inače zakonom zabranjeno i protupravno ponašanje, biva dopušteno. Upravo zbog ovakvih životnih situacija tj. jer se kršenjem i oskrvnjivanjem prava druge osobe koja ničim nije pridonijela nastanku opasnosti, štiti neko dobro počinitelja, krajnja nužda kao institut

ima prilično rigorozno postavljene zakonske uvjete koji se pokazuju sasvim opravdanima.

Ključne riječi: krajnja nužda, povijesni razvoj, stanje nužde, egzistencijalna dimenzija krajnje nužde

SUMMARY

Extreme necessity as one of the most important institutes of criminal law, and as one of the four legal institutes that exclude illegality and thus the existence of a criminal offense, has been scientifically treated mainly from a theoretical point of view with little or no reference to the application of this institute in court practice. It has also not been noticed that a broader and more significant comparative presentation of extreme necessity has been made scientifically in the legislation of European countries or countries of other continents. Finally, the treatment of extreme necessity in commercial law is almost non-existent. In this regard, the author believes that the scientific treatment of these topics will be able to give its contribution to the academic community. The author also dealt with the historical development of the institute of extreme necessity, provided an essential analysis of this institute through its legal nature, effects and consequences. Also, legal theories of extreme necessity are inevitably processed, and in the central part of the paper the author deals with the constitutive elements of extreme necessity, the relationship between extreme necessity and necessary defense, and finally gave suggestions *de lege ferenda*, which are the result of theoretical considerations about this institute, its application in judicial practice and the problems encountered in it, as well as the manner in which this institute is regulated in the criminal legislation of other countries. In this regard, the presentation of the historical development of the institute of extreme necessity is extremely important, given that only the legislation of recent dates (specifically the twentieth century) knows the extreme necessity, although the general state of emergency is mentioned from the earliest times. The author's most interesting feature of extreme necessity is its existential dimension, ie when a man in a state of great life trouble and in order to realize his instinct for self-preservation and in the inevitable conflict of his and another man's existential good, instinctively deliberately decides to preserve his good, sacrificing

at the same time someone else's equally protected existential good. His logical and understandable conduct, otherwise prohibited by law and unlawful conduct, is permitted. Precisely because of such life situations, ie because violating and desecrating the rights of another person who did not contribute to the emergence of danger, protects the good of the perpetrator; extreme necessity as an institute has quite rigorously set legal conditions that prove quite justified.

Key words: extreme necessity, historical development, state of emergency, existential dimension of extreme necessity